

דין עבודת נכרי בקבלנות בשבת: אָמַר שְׁמוּאֵל, מְקַבְּלֵי קִיבּוּלָת –
נכרים העובדים לישראל בקבלנות גם בשבת, אם עובדים בתוך
התחום שבת שהוא אלפיים אמה (עירובין נא), אָסוּר, שרואים זאת
אנשי המקום ויחשדוהו ששכרם בשבת, אך חוץ לתחום מותר,
שאינן מי שרואה זאת ואין חשד.
הגמרא מגבילה את ההיתר: אָמַר רב פפא, ואפילו חוץ לתחום לא
אָמַרן שמותר אלא דליכא מתא דמקרבא לתחום – שאין עיר אחרת
הקרובה למקום עבודתם, אָבֵל אם איכא מתא דמקרבא לתחום,
חושים לחשש האמור ואסור.
הגבלה נוספת של ההיתר: אָמַר רב משךשניא, וכי ליכא מתא
דמקרבא לתחום נמי לא אָמַרן שמותר חוץ לתחום אלא בשבתות
ובימים טובים שיש איסור לצאת חוץ לתחום, דלא שכיחי אינשי
דאזלי לתחום – שלא מצויים אנשים שהולכים לשם, אָבֵל בחולו של
מועד, דשכיחי אינשי דאזלי ואתו לתחום, שאז אין איסור לצאת חוץ
לתחום ויש לחשוש לחשש האמור, אָסוּר.
מעשה בענין זה: מר זוטרא פריה דרב נחמן פנו ליה נכרים אפדנא
– טרקלין מפואר בשבת, והיו מקבלי קיבולת וחיו לתחום. איקלע
רב ספרא ורב הונא בר חיננא לשם ולא עלו לגביה – לא נכנסו
לטרקלין, ואיכא דאמרי שהו – מר זוטרא נמי לא על בגויה – לא
נכנס לתוכו, שסברו שנעשה באיסור. מקשה הגמרא: והאמר
שמואל מקבלי קיבולת, בתוך התחום אסור, חוץ לתחום מותר.
מתרצת הגמרא: אדם חשוב שאני שצריך להתרחק אף מדבר מותר
הדומה לעבירה ונחשב לו לאיסור. תירוץ נוסף: ואיכא דאמרי,
הטעם שלא נכנסו, דסייעי סיעי פתיכא פתיהו – מר זוטרא סייע
להם בנתינת תבן בשביל לערבו בטיט ואסור, ונמצא שנבנה
באיסור.
היתר עבודה במועד: רב חמא שרא להו לאבוגנרי – מסדרי
השולחנות דבי ריש גלותא, למיעבד להו עבדתא – לתקנם אם
נשברו בחולא דמועדא, ואמר הטעם, שבין דאמר לא קא שקלי –
שאינם נוטלים שכר, ורק שרשוני הוא דקא משרשו ליה – מרוויחים
שאוכלים שם, אין זה נחשב מלאכה, ולית לן קא – ואין בכך איסור.
ברייתא בדיני קיבולת במועד: תנו רבנן, מקבלין נכרים מישאל
עבודה בקיבולת במועד לעשותה לאחר המועד, ולעשותה במועד
שלא לצורך המועד אסור. כלליו של דבר, כל מלאכה שהוא
ישראל עושה במועד, אומר לנכרי ועושה, וכל שאינו עושה, אינו
אומר לנכרי ועושה.
ברייתא נוספת בדין זה: תניא אידך, מקבלין קיבולת במועד לעשותה
לאחר המועד, ובלבד שלא ימדוד בית שנותן לבנאי לבנות, ושלא
ישקול מטלטלים שנותן לאומן לתקנם, ושלא ימנה מעות שנותן
להתיר ולעשות אחרות, בדרך שהוא עושה בחול.
דין נוסף במלאכת חול המועד: תנו רבנן, אין מרביעין בהמה – אין
אוחזים בהמה ומביאים עליה זכר בחולו של מועד משום טירחה,
פיניא בו לעולם אין מרביעין בבכור, ולא בפסולי המוקדשין –
בהמות הקדש שנפל בהן מום, שהרבעה היא מלאכה, וכל אלו
אסורים במלאכה.
ברייתא נוספת בענין זה: תניא אידך, אין מרביעין בהמה בחולו של
מועד. רבי יהודה אומר חמורה שתבעה זכר במועד, מרביעין עליה
וכר בשביל שלא תצטנן ושוב קשה לזווגה ויפסיד. ושאר כל
הבהמות שתבעו, אין מרביעים בידיהם אלא מכניסין אותן לבקרות
– מקום בהמות, ונרבעות מעצמן.
ברייתא בענין מלאכה אחרת בבהמות: תנו רבנן, אין מדיירין – אין
מכניסים בהמה לשדה שתוציא זבל ותזבלה לא בשבתות ולא
במים טובים ולא בחולו של מועד, שנראה כעשיית מלאכה
בקרע. ואם פאו הבהמות לבד או נכרים עמן מאליהן לשדה,
מותר להשאירם שזבלו, ומכל מקום אין מסייעין אותן בביאה
ובזיבול, ואין מוסרין להם שומר אף נכרי לנער – לשמור את צאנם,
שנראה כאומר 'עשו מלאכה'. אמנם אם היה הנכרי המזבל שכיר
שבת – שבו, או שכיר חדש, או שכיר שנה, או שכיר שבוע –
שמיטה דהיינו שבע שנים, והחל קודם המועד, מסייעין אותן,
ומוסרין להם שומר, לנער את צאנם, שרק מסייע למלאכתם. רבי
אומר, התמורה לשומר היא, בשבת רק בהחזקת מוכה על מעשהו
ולא בשכר, וכיום מוכ גם בנתינת מזונות, ובמועד מותר אף בשכר.

ההלכה בזה: אָמַר רב יוסף, הלכתא כרבי.
משנה
המשך דיני דבר האבד: וכן מי שהיה ינון בתוך הפור שאליו נשפך
לאחר שנדרכו ענביו בגת, ואירעו אונם אכל קודם שהוציא ממנו היין,
ועתה אסור במלאכה, או אירעו אונם ולא הספיק להוציא היין עד
המועד, או שהטעוהו פועלים ולא באו להוציא היין עד המועד,
זולף – שופך – וגומר שפיכת כל היין לחביות וגף אותן במגופה
בדרך בלא שינוי, שאם ישהה היין בבור ולא יעבירו לחביות
סגורות יחמיץ ודבר האבד הוא, דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר,
עושה לו לימודים – מניח נסרים על החבית לסותמה בשביל שלא
יחמיץ היין, ולא יגוף במגופה, שאף דבר האבד הותר במועד רק
בשינוי.
גמרא
הגמרא מבארת מדוע צריך להשמיע מחלוקת זו בשמן וביין:
וצריכא, דאי אשמעינן קמיינתא – המשנה הראשונה לגבי שמן, יש
לומר שדווקא פתחא קאמר רבי יוסי שמותר בלא שינוי, משום
דמישחא נפיש פסידה – שהשמן יקר והפסדו מרובה, אכל חמרא
[יין] דלא נפיש פסידה כיון שאינו יקר כל כך, אימא מודי ליה
לרבי יהודה שצריך שינוי, ומשמיעה משנתנו שהתיר בלא שינוי,
ואי אשמעינן פתרייתא – המשנה השניה לגבי יין, יש לומר שדווקא
פתחא קאמר רבי יהודה שצריך שינוי מן הטעם האמור, אכל פתח
– בשמן, שאם יפסד השמן יפסיד הרבה, אימא מודה לרבי יוסי
שמותר בלא שינוי, ומשמיעה המשנה הראשונה שאסר, ונמצא
דצריכא להשמיע המחלוקת בשני האופנים.
הגמרא מבארת דעת הסובר שצריך שינוי במועד בדבר האבד
וכמי ההלכה בזה: אָמַר רב יצחק בר אבא, מאן תנא – כפי מי שנה
התנא (לעיל יא). שצריך שינוי במועד בדרך האבד, דלא כרבי יוסי,
שהתיר במשנתנו לעשותו כדרכו בלא שינוי. אָמַר רב יוסף, הלכה
כרבי יוסי.
ספק לגבי שכר: פנו מיניה מרב נחמן בר יצחק, מהו למישע בחינתא
דשיכרא – לכסות חבית שכר במגופה בחולא דמועדא. אָמַר להו,
סיני – רב יוסף אָמַר הלכה כרבי יוסי שבין מותר, ומיין נלמד
לשכר.
מקשה הגמרא: אימור דאמר רבי יוסי פתחא – הרי רבי יוסי אמר
זאת ביין, בשיכרא מי אָמַר. מתרצת הגמרא: בהקרא טעמא מאי
התיר, משום דנפיש פסידה – שהפסדו מרובה אם לא יגוף
החביות, בשיכרא נמי אית בה פסידא בכך, דאמר אבין, אָמַר לי
אם – אומנתי (קידושין לא), בר שית פאני ושייע – שכר שבחבית
מוגפת במידת שש סאים, שהיה יותר מפר תמיני ולא שיע – משכר
שבחבית במידת שמונה סאים ואינה מוגפת, ואף שהשני מרובה
יותר, ולכן ודאי התיר רבי יוסי אף בשכר.
כלל בדיני חול המועד: אָמַר רב חמא בר גוריא אָמַר רב, הלכות
מועד שוים בהלכות פותים בהלכה, שכשם שאם הוחזקו כותים
בהלכה אחת, אינם מוחזקים בהלכה אחרת (חולין ד), כך גם
בהלכות המועד. מבררת הגמרא: למאי הלכתא – למה משווים
אותן. משיבה הגמרא: אָמַר רב דניאל בר קמינא (אמר רב), לומר
שהלכות המועד הן עקירות כעקרה שאין לבעלה ממנה פירות
אלא אותה, ואין למידות זו מזו. דאמר שמואל, ופתין בזפת פותתא
– כלי קטן, מתוכו לשמור היין, ואין ופתין חביתא לבר. ורב דימי
מנהרדשא אָמַר להיפר, ופתין חביתא ואין ופתין פותתא. והיינו
שאף שענינם דומה אין למדים זה מזה.
מבארת הגמרא מחלוקתם: מר – רב דימי חייש לפסידא מרובה,
ולכן התיר בחבית שיניה מרובה, ואסר בכוחתא שיניה מועט. ומר
– שמואל חייש למיחא יתירה, ולכן התיר בכוחתא שאין בה
טירחה יתירה, ואסר בחבית שיש בה טירחה יתירה.
כלל נוסף בדיני חול המועד: אָמַר אבין, נקמין – אוחזים אנו
מסורת מאבותינו, שהלכות מועד שוים בהלכות שבת, שכשם
שבהלכות שבת יש הלכות שדינן פטור אבל אסור ויש שדינן פטור
ומותר (שבת ג), כך בהלכות מועד,

1 שיש מהן שפטור ממלקות אבל אסור באיסור עשה, ויש מהן
2 שמוחקר לכתחלה, ושמואל ורב דימי שאמרו שאין זופתים היינו
3 לכתחילה, ואם זיפת פטור, וזופתים היינו שמוחקר אף לכתחילה.
4 מספרת הגמרא: רב הונא חצרו ליה חצרא במועדא – קצרו שדהו
5 במועד, שאם לא כן היתה התבואה נפטרת, והיתה מלאכת דבר
6 האבד המותרת במועד, ולפני המועד לא הגיע זמנה להקצר.
7 מקשה הגמרא: אייתיביה רבה בר רב הונא לרב הונא אביו
8 מבריייתא, טוחנין קמח במועד לצורך המועד, ושללא לצורך המועד
9 אסור. דבר שאבד במועד אם לא יעשוהו, מותר לעשותו במועד,
10 ודבר שאינו אבד במועד אסור. במה דברים אמורים שמוחקר בדבר
11 האבד, בדברים התלושין מן הקרקע, אבל בחופר לקרקע, אפילו
12 בולו אבד אם לא יתעסקו בו במועד, אסור, שיש בזה פרסום. ואם
13 אין לו מה שיאכל במועד, ומתעסק בתבואה לאכילתו, קוצר
14 ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן, ואף שעושה הרבה מלאכות. ובלבד
15 שלא ידוש התבואה בפרות, מטעם שיתבאר להלן. ומבואר
16 שמלאכה במחובר לקרקע אסורה אף בדבר האבד, והיה לך מה
17 לאכול, וכיצד התרת שיקצרו לך במועד. משיבה הגמרא: אמר
18 ליה, ברייתא זו יחידא היא – דעת יחיד היא, ולא סבירא לן בנותיה
19 – ואין סוברים כמותו להלכה, שהרי שנינו לעיל (ב) שמשקים בית
20 השלחין במועד אף שזו מלאכה במחובר, כיון שזה דבר האבד.
21 ומצינו דעת יחיד זו בבריייתא, דתנא, כלל אמר רבן שמעון בן
22 גמליאל משום רבי יוסי, דבר התלוש מן הקרקע אפילו אם רק
23 מקצתו אבד אם לא יתעסקו בו במועד, מותר, והמחופר לקרקע,
24 אפילו בולו אבד אסור.
25 מקשה הגמרא: ואי ברייתא הראשונה רבי יוסי היא, אם כן ידוש
26 נמי בפרות, דהא אמר רב יצחק בר אבא, מאן תנא הסובר שצריך
27 שינוי במועד אף בדבר האבד, סבר דלא ברבי יוסי שאינו מצריך
28 שינוי בזה, ואם כן אם אין לו מה לאכול יכול לדוש כדרכו, ומדוע
29 אמרה הברייתא שלא ידוש בפרות.
30 מתרצת הגמרא: אמר לך רב הונא, הכא נמי בדישה אינו נחשב
31 שינוי כשדש בלא פרות, שפיר דכל יומא יש אנשים לא בפרות
32 דיישי – אינם רגילים לדוש תבואתם בפרות, לכן האידנא כשאנו
33 דש בפרות במועד נמי לא שינוי הוא, שכך צורת הדישה תמיד.
34 ברייתא בדן מלאכה לצורך המועד: תנו רבנן, טוחנין תבואה
35 במועד לצורך המועד, ושללא לצורך המועד אסור. ואם מהן לצורך
36 המועד והותר, הרי זה מותר להשתמש בנותר אחר המועד. וכן
37 קוצצין עצים במועד לצורך המועד, ושללא לצורך המועד אסור, ואם
38 קצין והותר הרי זה מותר. וכן מטילין שעורים למים לעשות שכר
39 במועד לצורך המועד, ושללא לצורך המועד אסור, ואם הטיל והותר
40 הרי זה מותר (ב), ובלבד שלא יערים לעשות יותר מכדי צרכו
41 למועד ולהשאיר לאחריו.
42 מקשה הגמרא: וימינהו מבריייתא אחרת, מטילין שכר במועד
43 לצורך המועד, ושללא לצורך המועד אסור, אחד שכר תמרים ואחד
44 שכר שעורים. ומסיימת הבריייתא, ואף על פי שיש לו שכר ישן
45 לשותו במועד, מערים שרוצה אחר ושותה מן ההדוש במועד,
46 ומשאיר הישן לאחריו. ומבואר שניתן להערים ולהשאיר לאחר
47 המועד, ושללא בבריייתא הקודמת.
48 מתרצת הגמרא: דין זה מחלוקת תנאי היא, דתנא בבריייתא לגבי
49 עשיית מלאכה לצורך המועד, אין מערימין בכה, רבי יוסי בר
50 יהודה אומר מערימין.
51 מעשה נוסף בדבר האבד במחובר: רב חצרו ליה חצרא בחולא
52 דמועדא בדבר האבד, שמע שמואל ואיקפד על רב. שואלת הגמרא:
53 האם לימא שמואל שהקפיד אף בדבר האבד, ביהידא סבירא
54 ליה דהיינו כדעת רבי יוסי לעיל שאסר במחובר. משיבה הגמרא:
55 לא, אלא הקציר של רב חצרא דיימי תה – היה קציר חטים דלא
56 תה פסיד – שלא היה נפסד בהמתנה לאחר המועד, ואין זה דבר
57 האבד ולכן הקפיד שמואל. שואלת הגמרא: ורב מאי מעמא עביד
58 הדין וקצר חטיו. משיבה הגמרא: רב אין לו מה יאכל במועד הנה,
59 ומותר לו לקצור אף חטים לצורך המועד, ושמואל הקפיד משום

60 שהמספרים לא סימנה קמיה שלרב לא היה מה לאכול. אי נמי
61 הקפיד משום שאדם חשוב שאני, שלמדים ממנו להקל אף באופנים
62 אסורים, והיה לו להחמיר אף כשאין לו לאכול.
63 מעשה נוסף בענין אדם חשוב: רבי יהודה נשיאה נפק בשבת לחצר
64 בחומרתא דמדישא – בטבעת מתכת שחותמה מאלמוג, ואשתי
65 מיא דאחיה קפילא ארמאה – ושתה מים שחיממם טבח נכרי, שמע
66 רבי אמי ואיקפד על כך. אמר רב יוסף, מאי מעמא איקפד, אי משום
67 שיצא בחומרתא דמדישא בשבת, הא תנא בבריייתא, השירין
68 [צמידים], הנזמים והמבעות, הרי הן בכל הכלים הנימלין בחצר,
69 ומבואר שאין איסור לצאת בטבעת. ואי משום דאשתי מיא דאחיה
70 קפילא ארמאה, וגזרו חכמים לא לאכול מבישולי נכרים, הא אמר
71 רב שמואל בר יצחק אמר רב, כל דבר שנאכל כמות שהוא חי בלא
72 בישול אין בו משום בישולי נכרים, ואף מים בכלל זה. מיישבת
73 הגמרא: אף שדברים אלו מותרים, אדם חשוב שאני שלמדים ממנו
74 להקל אף בדברים אסורים, ולכן היה לו להחמיר אף בדברים
75 מותרים אלו.
76 דין נוסף בעשיית מלאכה לצורך המועד: אמר רב חננאל אמר רב,
77 קוצצין אדם דקל במועד אף על פי שאינו צריך למה שחתך אלא
78 לנסורת שלו – עצים דקים הנופלים בחיתוך הדקל. לייט עלה אפני
79 – אבני חלק וקילל את הקוצץ דקל לנסורת במועד.
80 מעשה בדן זה: רב אשי הנה ליה אבא [יער] במקום ששמו
81 שלנניא, היה צריך לנסורת ואזל למיקציה לעצי היער בחולא
82 דמועדא. אמר ליה רב שללא משלנניא לרב אשי, מאי דעתיה לעשות
83 כן, דקאמר רב חננאל אמר רב, קוצצין אדם דקל במועד אף על פי
84 שאינו צריך אלא לנסורת שלו, הרי אין לעשות כך, דהא לייט עלה
85 אפני. אמר ליה, לא שמיע לי דבריו, כלומר, לא סבירא לי כך.
86 וכשבא רב אשי לקצוץ, אישתמיט נרנא – נשמט הגרון מידיו, ופעי
87 למיפסוקיה לשקיה – ורצה לחתוך שוקו, והבין שהוא משום שעבר
88 על דברי אביו, ולכן שבקיה ותרד אתא – עזב את היער וחזר
89 לביתו.
90 מעשה בענין היתר לצורך המועד: רב יהודה שרא במועד למיעקר
91 ביתנא [פשתן] ולמיטל בשותא – לחתוך מן הקרקע ירק הנקרא
92 'כשות', ולמיעקר שומשמי.
93 מקשה הגמרא: אמר ליה אבני לרב יוסף, בשלמא ביתנא חיו
94 לחפיפה – ראוי לכיסוי מאכל לצורך המועד, ובשותא חיו לשכר
95 – לשכר לצורך המועד, אלא שומשמי למאי חיו במועד, הרי אינם
96 ראויים לאכילה מיד אלא לאחר המועד, ומדוע התרת לעוקרם.
97 תירץ רב יוסף: חיו לנניא דאית בהו – ראויים הם לגרעינים שיש
98 בתוכם, שעושים מהם שמן לצורך המועד.
99 מעשה נוסף בענין זה: רבי ינאי הנה ליה ההוא פרידא [כרם]
100 דמטא ומניה – הגיע זמנו לקטפו בחולא דמועדא, וקמפיה משום
101 דבר האבד. לשנה הבאה, שהיה פולי עלמא לפרידיסיהו לחולא
102 דמועדא – השוה כל העם קטיפת כרמיהם לחול המועד, שלמדו
103 מרבי ינאי ועשו זאת באיסור. כיון שבאה תקלה זו על ידו, אפקריה
104 רבי ינאי לפרידיסיהו ההוא שתא – הפקיר רבי ינאי פירות כרמו
105 באותה שנה.

משנה

106 דברים המותרים במועד מפני דבר האבד: מכנים אדם פירותיו
107 במועד לשומרם מפני הנזבים, ושוכלה [מעלה] פשתנו מן מי
108 המשרה ששורים בהם פשתן לנקותו בשביל שלא תאבד בשריה
109 מרובה במים, ובלבד שלא יכנין לעשות את מלאכתו במועד, וכולן
110 אם כווננו עשיית מלאכתו במועד, אף בדבר האבד, אסורים בהנאה
111 ויאבדו.

גמרא

113 שנינו במשנה: מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים. ברייתא המגבילה
114 את ההיתר: תנא, ובלבד שיכניסם בצנעא לתוך ביתו.
115

ח קצרוה לסטים חציה וקצר הוא חציה – נותן פאה ממה שקצר. קצר חציה ומכר חציה – הלוקח נותן פאה לכל. קצר חציה והקדיש חציה – הפודה מיד הגזבר, הוא נותן פאה לכל.

פ ר ק ש ל י ש י

א מלכנות התבואה שפין היתים – בית שמאי אומרים: פאה מכל אחד ואחד. בית הלל אומרים: מאחד על הכל. ומודים, שאם היו ראשי שורות מערבין, שהוא נותן פאה מאחד על הכל.

פירוש ברטנורא

ח הלוקח נותן פאה לכל. שחובת הפאה ממה שקצר נשאר בזה החצי שקנה הלוקח, והיו כאילו לא מכר לו אלא מה שנשאר בשדה אחר שיוציא ממנה הפאה שראוי להוציא מאותה שדה. וכן הפודה מיד הגזבר מוציא מן החצי שפדה הפאה הראויה לשדה כולה:

ג א מלכנות. ערוגות מרובעות. ובשביל שעשויות כדפוס הלכנות קרוין מלכנות: שבין הזיתים. וה"ה לכל שאר אילנות. ונקט זיתים לאשמועינן דאפילו זיתים שחייבים בפאה לא מפסקי לב"ה, וכ"ש שאר אילנות שאין חייבין בפאה דפשיטא דלא מפסקי: ב"ש אומרים פאה מכל אחד ואחד. מכל מלבן ומלבן, הואיל ועומדות הערוגות פסקי פסקי ואין מתערבין זו עם זו קסברי ב"ש דמפסקי זיתים. [אבל] היכא דראשי שורות מתערבים מזה לזה [מודין] דלא מפסקי. ובזמן שהאילנות מרוחקים זה מזה עד שבקרקע בית סאה שהוא נ' אמה על ג' אמה אין בו ' אילנות, מודים ב"ה שנותן פאה לכל מלבן ומלבן, דהואיל והאילנות מרוחקים נראין הדברים שלא בשביל האילנות נעשו המלכנות. ובזמן שהאילנות רצופים ויש עשר אילנות בפחות מבית סאה מודים בית שמאי שנותן פאה אחת על הכל, לא נחלקו אלא כשיש עשר אילנות בבית סאה:

משניות מבוארות – קהתי

מלכנות התבואה – ערוגות של תבואה; ונקראות "מלכנות", לפי שצורת מלבן להן, שפין היתים – והוא הדין לערוגות תבואה שבין אילנות אחרים, בית שמאי אומרים: פאה מכל אחד ואחד – בעל השדה חייב להניח פאה מכל מלבן ומלבן לחוד, שהואיל והזיתים מפסיקים ביניהם כל מלבן חשוב כשדה בפני עצמה. בית הלל אומרים: מאחד על הכל – ממלבן אחד מניח פאה על כל המלכנות, שכולם נחשבים כשדה אחת. בירושלמי מבואר שלא נחלקו בית שמאי ובית הלל אלא כשהיו עשרה זיתים על שטח של חמישים על חמישים אמה (כ-800 מטרים מרובעים) הנקרא "בית סאה", לפי שבשטח זה היו רגילים לזרוע סאה תבואה (כ-13 ליטר). אבל אם הזיתים מרווחים יותר, שיש פחות מעשרה על שטח של בית סאה, אף בית הלל מודים שמניח פאה מכל מלבן ומלבן, שהואיל והאילנות מרוחקים הרבה זה מזה, ניכר הדבר שלא בגלל האילנות זרע מלכנות מלכנות, אלא שזרע אמנם כל מלבן כשדה בפני עצמה. ואם הם צפופים יותר, שיש יותר מעשרה על שטח של בית סאה, אף בית שמאי מודים שנותן פאה מאחד על הכל. כך היא גירסת הרמב"ם (עיין הלכות מתנות עניים ג, ח-ט). אבל לפי הירושלמי שלפנינו הגירסה היא הפוכה, שאם הזיתים מרווחים, אף בית שמאי מודים שנותן פאה מאחד על הכל, לפי שאין הפסק האילנות ניכר, ואם הם צפופים, אף בית הלל מודים שנותן פאה מכל אחד ואחד, לפי שניכר הדבר שבגלל האילנות זרע מלכנות מלכנות, ולכן חשובים האילנות הפסק (ראב"ד; ר"ש). ומודים – בית שמאי, שאם היו ראשי שורות – של הערוגות, מערבין – שאין הערוגות בצורת מלבנים אלא בצורת מרובעים שקדקדיהם נכנסים זה לתוך זה, שהוא נותן פאה מאחד על הכל – שבכגון זה אף בית שמאי סוברים, שהכל נחשב כשדה אחת.

בה הרי היא בקמה שלא גמר לקצרה, שכן עיקר חיוב פאה הוא בגמר הקציר, והואיל והוא לא גמר את קצירת השדה אלא ליסטים גמורה, הלכך אין כאן כל חיוב פאה.

ש ב ת ק ו ד ש

באור משנה ח

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת והיא מוסיפה ללמד במי שלא קצר אלא חצי שדה, בתחילת הקציר או בגמרו.

קצרוה לסטים חציה – הראשון, וקצר הוא חציה – ובעל השדה קצר את החצי שנשאר, נותן פאה ממה שקצר – הוא, שהואיל וקצר את הקמה שבסוף שדהו, הריהו חייב להניח פאה מקצירו, אבל מה שקצרו הליסטים פטור מפאה, כמו ששינוי במשנה הקודמת. קצר חציה – קצר בעל השדה חצי שדהו, ומכר חציה – מחצית הקמה שנשארה, הלוקח נותן פאה לכל – לכל השדה, שחובת הפאה מחצייה הראשון, הניח המוכר בקמה שלא קצר, כמו ששינוי במשנה הקודמת: "שחובת הפאה בקמה", והרי זה כאילו מכר לו את הקמה חוץ מן הפאה שבה, שהרי הלוקח יודע שיש להניח פאה בגמר הקציר. ב"ר, אם מכר תחילה חציה וקצר חציה, כל אחד נותן פאה לעצמו. קצר חציה והקדיש חציה – אם בעל השדה קצר תחילה חצי השדה ואחר כך הקדיש את החצי הנשאר, אף על פי ששדה של הקדש פטורה ממתנות עניים, הפודה מיד הגזבר – של הקדש את הקמה, הוא נותן פאה לכל – לכל השדה, כדין הלוקח קמת חצי השדה לאחר שהמוכר קצר כבר את חציה, לפי שחובת הפאה בקמה, כמו שביארנו קודם.

באור משנה א

משנתנו דנה בערוגות של תבואה הזורעות בין זיתים, אם כל ערוגה וערוגה נחשבת כשדה בפני עצמה לענין פאה, או כולן נחשבות כשדה אחת.

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום שני עמ' ב

מעשה בענין דומה: רב יוסף הנה ליה בשורי – קורות עץ, ועיילינהו – הכניסם במועד לשומרם ביממא – [ביום]. אמר ליה אב"י, והתניא, ובלבד שיכניסם בצנעא בתוך ביתו, ומדוע הכנסתם ביום בפרהסיא. אמר ליה רב יוסף, צנעא דהני יממא הוא – אף הכנסת הקורות ביום נחשבת בצנעא כבלילה, כיון דבלילה מחמת החושך, קעו גברא יתירי – צריכים לכך יותר אנשים, וקעו מדוכרי דגורא – אבוקות אש להאיר החושך, ואנושא מילתא – יש קול לדבר כביום, וכיון

8 שבלילה ודאי מותר שהרי צריך להם, התרתי אף ביום.
9 שנינו במשנה: ושולח פשטנו מן המשרה בו, וכולם אם כווננו
10 מלאכתן במועד יאבדו.
11 קעי מיניה רבי ירמיה מרבי וירא, כיון מלאכתו במועד ומת, מהו
12 שיקנסו בית דין אף את בניו אחריו שלא יהנו ממלאכה זו.
13 הגמרא מבארת צדדי הספק: אם תיקצי לומר